

5. Словарь по образованию и педагогике / В. М. Полонский . – М. : Высшая школа, 2004 . – 512 с.
6. Словник-довідник з професійної педагогіки / [авт.-упоряд. А. В. Семенова]. – Одеса : Пальміра, 2006. – 272 с.
7. Урум Н. С. Підготовка майбутніх вчителів до забезпечення здорового способу життя молодших школярів : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / Урум Наталія Степанівна. – К., 2008. – 213 с.
8. Федорова О. Ф. Некоторые вопросы активизации учащихся в процессе теоретического и производственного обучения / О. Ф. Федорова. – М. : Высшая школа, 1970. – 301 с.
9. Філософський енциклопедичний словник / [за ред. В.І. Шинкарук та ін.]; НАН України; ін-т філос. ім. Г.С. Сковороди. – К. : Абрис, 2012. – 744 с.

References

1. Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy / Uklad. i holovn. redakt. V.T. Busel. – Kyiv : Irpin : VTF «Perun», 2001. – 1440 s
2. Horokhovska, T. V. Formuvannia kultury profesiinoho movlennia maibutnikh pratsivnykiv osvity u VNZ / T. V. Horokhovska // Ridna shkola. – 2006. – № 12. – S. 9-12.
3. Derevianko O. V. Teoretychni zasady formuvannia profesiinoi kompetentnosti / O. V. Derevianko, V. I. Ternopilka // Zbirnyk naukovykh prats № 27. Serii :Suchasni informatsiini tekhnologii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv : metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy. Vinnytsia – 2011 – S. 523–528.
4. Durmanenko O. Teoretychni analiz poniattia «pedagogichni umovy» v konteksti monitoryngu vykhovnoi roboty u vyshchomu navchalnomu zakladi / O. Durmanenko // Molod i rynek. – 2012. – № 7 (90). – S. 135 – 138., s. 136
4. Slovar' po obrazovaniiu i pedagogike / V. M. Polonskij . – М. : Vysshaya shkola, 2004 . – 512 s.
6. Slovnyk-dovidnyk z profesiinoi pedahohiky / [avt.-uporiad. A. V. Semenova]. – Odessa : Palmira, 2006. – 272 s.
7. Urum N. S. Pidhotovka maibutnikh vchyteliv do zabezpechennia zdorovoho sposobu zhyttia molodshykh shkolariv : dys. ... kandydata ped. nauk : 13.00.04 / Urum Nataliia Stepanivna. – К., 2008. – 213 s
7. Fedorova O. F. Nekotorye voprosy aktivizatsii uchashchihhsya v processe teoreticheskogo i proizvodstvennogo obucheniya / O. F. Fedorova. – М. : Vysshaya shkola, 1970. – 301 s
9. Filosofskiy entsyklopedychniy slovnyk / [za red. V.I. Shynkaruk ta in.]; NAN Ukrainy; in-t fil. im. H.S. Skovorody. – К. : Abrys, 2012. – 744 s.

УДК 378.016:7

DOI 10.31652/2415-7872-2018-56-85-89

МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ В ПЕДАГОГІЧНИХ КОЛЕДЖАХ

О. А. Гаврилюк

orcid.org/0000-0002-0016-1547

У статті обґрунтовано використання системи активних методів та прийомів у художньо-творчому процесі в педагогічних коледжах. Виокремлено найважливіші методичні аспекти стимулювання творчої активності студентів. Проаналізовано необхідність використання засобів художньої виразності театрального виду мистецтва у художньо-творчій діяльності. Обґрунтовано доцільність опанування основами організації різновидів художньо-творчої діяльності майбутніми учителями музики.

Ключові слова: методи, творчі завдання, художньо-творча діяльність, майбутній учитель музики, педагогічний коледж.

METHODS AND TECHNIQUES OF ORGANIZING THE ARTISTIC CREATIVITY OF FUTURE TEACHERS OF MUSIC IN PEDAGOGICAL COLLEGES

O. Gavrilyuk

The article substantiates the use of the system of active methods and receptions in the artistic and creative process in pedagogical colleges. The most important methodological aspects of stimulating the creative activity of students are singled out. The necessity of using the means of artistic expressiveness of theatrical type of art in artistic and creative activity has been analyzed. It is substantiated the importance of mastering the bases of the organization of the ways of artistic and creative activity of future teachers of music.

Key words: methods, creative tasks, artistic and creative activity, future teacher of music, pedagogical college.

Оновлення змісту та системи професійно-творчого становлення майбутнього вчителя музики в педагогічних коледжах нині вимагає необхідності переосмислення мети, завдань і методів фахової підготовки студентів, створення та втілення у практику оновлених методик та технологій.

У вирішенні завдань професійної підготовки майбутнього спеціаліста мистецької сфери, що поєднує в собі риси педагога й музиканта, культуролога й мистецтвознавця передбачається залучення особистості до різних видів мистецтва, створення такого життєвого простору, що сприятиме її всебічному розвитку та духовному становленню. У цьому аспекті актуальною постає проблема професійної готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до організації художньої творчої діяльності.

Питання формування готовності до музично-естетичної діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва, дослідження художніх і творчих потреб особистості висвітлено у наукових працях Е. Абдулліна, Ю. Алієва, Б. Бриліна, В. Бутенка, Л. Коваль, О. Олексюк, Г. Падалки, О. Ростовського, О. Рудницької, Л.Хлебнікової. Аспекти творчої діяльності у психологічних дослідженнях окреслюються у працях В. Лісовської, В. Крутецького, Л. Степанко. Характеристика механізмів взаємозв'язку творчості та педагогічної майстерності, педагогіки творчості простежується в дослідженнях Ю. Азарова, І. Зязюна.

Особливості професійної підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін та художньо-естетичного виховання студентської молоді зустрічаємо в багатьох наукових дослідженнях, зокрема Е. Абдулліна, І. Гринчук, Г. Падалки, О. Рудницької, Т. Смирнової, Ю. Мальованого, Н. Савченко, О. Олексюк, В. Орлова, О. Ростовського, О. Рудницької, Г. Яківчук.

Метою статті є обґрунтування та висвітлення системи методів і прийомів організації різновидів художньо-творчої діяльності майбутніх учителів музики в педагогічних коледжах.

Художньо-творча діяльність – це професійне вміння оптимізувати всі види навчально-виховної діяльності, спрямувати їх на всебічний розвиток та вдосконалення особистості, що забезпечує високу організацію педагогічного процесу майбутнього вчителя музичного мистецтва. Вона характеризується високим рівнем розвитку спеціальних узагальнених умінь, і, звичайно, суть її – в особистості викладача, його позиції, здатності керувати діяльністю на високому рівні [7, с.140-143].

Проблема якості професійної готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до художньої творчої діяльності вирішується шляхом удосконалення навчально-виховного процесу, оптимізації його змісту, впровадженню нових форм й методів. Педагог-музикант повинен володіти варіативною методикою і обирати найдоцільніші методи для вирішення конкретних завдань, володіти тезаурусом художніх знань та умінь [1, с.167-168].

Згідно з потребами навчально-виховного процесу в педагогічних коледжах, упровадження різних форм художньо-творчої діяльності займає вагоме місце у формуванні професійної готовності майбутнього фахівця.

Художньо-творча діяльність майбутнього вчителя музики охоплює активну творчу діяльність та самодіяльну творчість, що робить її важливим засобом навчально-виховного процесу в педагогічному коледжі. Як зазначав І. Песталоцці, «кожен дізнається лише те, що сам спробує зробити» [9].

Особливим методом активізації творчої діяльності майбутніх учителів музики є *метод співтворчості* у підготовці та проведенні художньо-виховних заходів. Одним з основних шляхів реалізації такого методу є *організація роботи студентів у малих творчих групах*, що передбачає двоступеневу форму діяльності, що залучає до планування, виконання, аналізу діяльності всіх учасників. Таким чином, у художньо-творчому процесі задіяні викладач, як керівник діяльності, творча група (актив) – студент-сценарист, студент-режисер, студент-звукорежисер, мікрогрупи (організатори окремих номерів).

Залучення до діяльності кожного учасника творчого колективу, використовуючи одночасно різноманітні види діяльності, сприяє підвищенню інтересу до спільної праці, розвиває активність, нове ставлення до процесу, дає можливість спільного планування, організації та аналізу діяльності, накопичування, осмислення пропозицій, ідей, розвитку власних поглядів, почуття поваги, взаєморозуміння.

Тут важливим також є використання методу моделювання концертних ситуацій, що використовується задля адаптації студентів до публічних виступів, отримання задоволення від сценічної творчості [11, с. 340].

Не менш важливим у художньо-творчій діяльності є використання взаємозв'язків різних засобів художньої виразності мистецьких творів. У реалізації такого завдання найбільш актуальною формою є постановки фрагментів музично-театральних вистав.

Метод «театралізації» є методом навчання засобами театру, комплексною системою використання всіх засобів виразності театального мистецтва [6].

Театралізація є художньо-педагогічним методом, згідно з яким театралізована дія розглядається як колективна організована дія, яка здійснюється за законами драматургії [6, с. 788].

Концепції мистецтвознавства щодо сутності мистецтва музичного театру, творчих засад музично-акторської та музично-режисерської майстерності знайшли своє відображення в працях В. Мейєрхольда, К. Станіславського [8; 14]. Так, формами театралізованих дійств у художньо-творчому процесі підготовки майбутнього вчителя музики є постановка та участь у сценічних мініатюрах, ігрових виставах, спектаклях, музичних казках, фрагментах дитячих опер.

Важливим стимулом активності учасників театралізованого дійства є неповторність та унікальність програми, що пов'язане із набуттям художньо-інтерпретаційних навичок майбутнім учителем музики.

Одним із найефективніших видів театралізації є музично-театралізовані сценки, що сприяють розширенню та поглибленню мистецьких знань, розвивають психічні процеси (увагу, пам'ять, сприйняття, уяву, фантазію); активізують та удосконалюють словниковий запас, сценічне мовлення, удосконалюють сценічні рухи, розвивають емоційно-вольову сферу, розвивають почуття колективізму, відповідальності; стимулюють розвиток творчої пошукової активності, самостійності, викликають активний інтерес [4, с. 4-15].

У театралізованій діяльності використовують такі види роботи: театралізація; творчі ігри та вправи; розігрування ситуацій. Про залучення майбутніх учителів до оволодіння елементами театрального мистецтва зауважував М. Розенштейн. Учений наголошував про необхідність формування у майбутніх фахівців умінь образно висловлювати свої думки, оволодінням технікою мовлення та художнього розповідання; розвитку пластики тіла й художньо виразного жесту; засвоєння мистецтва імпровізації; створення інсценувань і драматизацій [13, с. 7-11].

Імпровізація виступає як здатність в потрібний момент «умикати» здібності, знання, уміння, навички, досвід (створення ситуацій без підготовки в рамках художнього образу), головним інструментом при цьому є емоції та інтуїція. Імпровізація, на думку О. Нікітіна, може бути повноцінним видом творчості, але рідко призводить до яскравих художніх відкриттів через свою специфіку та обмежений час [10, с. 120-125].

Головним завданням сценічної імпровізації є виховання кмітливості, розвитку мовлення, дикції, сценічної витримки, акторської техніки, власної творчої індивідуальності. Використання імпровізації сприяє розвитку творчих здібностей та дає можливість майбутньому фахівцю створювати справжні продукти власної творчості. Ігри-імпровізації, сюжетні імпровізації, імпровізації за творами живопису широко застосовують у підготовці спектаклів. В іграх-імпровізаціях передбачається наявність сюжету, тексту, мінімального реквізиту, розподілу ролей; обирають певну кількість героїв, відповідно до обраного твору (казки) та за мінімальний проміжок часу (15 хвилин) створюють виставу у вигаданих учасниками умовах. У сюжетних імпровізаціях пропонується сюжет і ролі, на основі яких за сюжетом п'єси створюється текст і відповідні художні образи. Імпровізації за творами живопису створюються за допомогою сценічних засобів дійства до моменту, зображеного художником на полотні [16, с. 104-106].

У закріпленні музично-сценічних навичок доцільним є використання *методу інсценізації* народних пісень, з елементами драматизації (відображення конкретного сюжету, певних образів, елементів діалогу або прямої мови). Така емоційно-естетична спрямованість діяльності засобами пісенного фольклору сприяє формуванню естетичного смаку, розвиває пам'ять, уяву, ініціативність, комунікативні здібності.

Використання *ігор-драматизацій*, за В. Верховинцем, сприяє реалізації потреби наслідування й самовираження, розвивають у студентів емпатію, як основну педагогічну здібність, що воєдино пов'язує творчий потенціал особистості, здатність до перевтілення та художньо-виражальні здібності, формують інтуїцію, творчу уяву, розвивають асоціативне мислення, емоційну виразність і культуру почуттів у майбутніх педагогів [2]. Організація ігор-драматизацій сприяє розвитку правильного погляду на мистецтво, розвиває естетичне сприймання, почуття, смаки, допомагає в отриманні знань і навичок в галузі драматичного мистецтва, розвивається мова та художні здібності, навички виступів перед великою аудиторією.

Використання *ігор-змагань* як цікавого й захоплюючого процесу є цінним засобом формування колективу, почуття власної відповідальності, своєї значимості. Такі завдання творчо активізують студентів на підготовку та розробку конкурсних змагань, створення необхідного забезпечення, розробки критеріїв, тощо.

Гру як метод навчання використовували з давніх-давен. І. Дичківська зауважує, що «у сучасній школі, що орієнтується на активізацію та інтенсифікацію навчального процесу, ігрова діяльність використовується в таких випадках: як самостійні елементи в технології засвоєння поняття, теми та навіть розділу навчального предмета; як елемент більш загальної технології; як урок або його частини (вступ, контроль); як технологія позакласної роботи» [5, с. 123].

Одним із основних видів художньої діяльності є інтерпретація, що виконує не лише демонстративні та репродуктивні функції, але і визначає потенціал творчого ставлення до твору. *Інтерпретування* в художньо-творчій діяльності є зверненням до змісту художнього твору, його розуміння, тлумачення, пояснення, коментування. На думку Є. Волкової, це «відтворення вже наявного судження, розкриття змісту

чийого висловлення, тексту, вчення, ступінь розуміння їх, одночасна умова й результат такого розуміння» [3, с. 129]. Розуміння та пізнання змістовної сутності твору, утілення цього розуміння у виконанні, індивідуально-образне тлумачення лежить в основі *художньої інтерпретації*.

Здатність майбутнього вчителя музики до художньо-інтерпретаційної діяльності залежить від особистісних рис фахівця – наявності емоційно-образного мислення (художнього), співпереживання, індивідуальної неповторності, творчого самовираження, здібностей до сценічно-діалогового спілкування, індивідуального художнього виміру, рефлексивності, яка вказує на вміння добирати та володіти комплексом художньо-інтерпретаційних засобів виразності, акумулюючи артистизм, експресію, емпатійно-художнє перевтілення, здатність до самостійної творчої, художньо-проектувальної діяльності (імпровізація, складання власних творів, самостійного добору і вивчення творів, здійснення інтеграційних зв'язків, створення художніх проектів) [15].

Важливою ділянкою роботи у формуванні професійної готовності майбутніх учителів музики є оволодіння навичками організації різних видів художньо-творчих заходів, а опанування професійно-творчими знаннями, уміннями й навичками в процесі художньо-творчої діяльності вимагає залучення студентів до виконання різних завдань, побудованих на принципах взаємозв'язку різних видів мистецтва та сприяють розширенню можливості реалізації творчого потенціалу студента.

Майбутній учитель музики є не тільки професіоналом своєї справи, але й актором, щоб зуміти залучити школярів до досягнення художніх образів, навчити бачити, слухати, мислити, переживати. У цьому аспекті роботи головним сценічним засобом є дія, адже через активну цілеспрямовану органічну дію відтворюється життя образу й розкривається ідейність змісту.

Виконання творчих вправ має велике значення для набуття навичок і вмінь сценічної культури, засвоєння елементів сценічної лексики, що в комплексі сприяє формуванню готовності до здійснення майбутнім учителем музики різних форм художньо-творчої діяльності.

Різні види творчих вправ є основою для подальшого залучення майбутніх учителів музики до постановки фрагментів музичних казок та дитячих опер (М. Лисенка «Коза-Дерева», «Пан Коцький», «Зима і Весна»; М. Кропивницького «Івасик-Телесик», «По щучому велінню»; К. Стеценка «Лисичка, Котик і Півник»; Д. Клебанова «Лелеченя»; В. Кирейка «Лісова пісня»; Р. Смоляра «Червона шапочка»; М. Чопика та В. Войнарського «Колобок», симфонічної казки С.Прокоф'єва «Петя та вовк», Е. Бриліна «Пригоди Барвінка та Ромашки», «Бджілка-трудівниця»).

Отже, опановуючи основами організації художньо-творчої діяльності в педагогічних коледжах майбутні вчителі музики мають можливість апробувати набуті професійно-творчі вміння під час проходження педагогічної практики в загальноосвітніх закладах, під час організації та проведення художньо-творчих заходів. Використання різних методів у художньо-творчому процесі сприяє удосконаленню навиків слухацької, виконавської, пізнавальної, творчої діяльності майбутніх фахівців та допомагає зберегти творчий зв'язок між усіма профілюючими дисциплінами. Від якості та різноманітності здобутих творчих вражень студента залежить якість педагогічної роботи майбутнього вчителя музики.

Література

1. Андрійчук Н. Педагогічні умови вдосконалення виконавської майстерності майбутнього педагога-музиканта / Н. Андрійчук // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – №8 (Ч. 1). – Умань, 2013. – С. 167-172.
2. Верховинець В. Весняночка. Ігри з піснями для дітей дошкільного віку та молодших школярів / В.Верховинець. – Київ : Музична Україна, 1979. – 172 с.
3. Волкова Е. В. Произведение искусства в мире художественной культуры / Е.В.Волкова. – Москва : Искусство, 1988. – 129 с.
4. Горбунова Н. Театрализована діяльність дошкільників / Н.Горбунова // Дитячий садок. – 2005. – №38. – С. 4-15.
5. Дичківська І.М. Основи педагогічної інноватики: навчальний посібник / І.М.Дичківська.– Рівне: РЛГУ, 2001.– 123 с.
6. Доронова Т. Развитие детей в театрализованной деятельности : пос. для воспитателей / Т.Доронова, Е. Доронова. – Москва, 1997. – 27 с.
7. Зуб К. К. Художньо-творча діяльність майбутнього вчителя музичного мистецтва / К.К.Зуб // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського. Серія : Педагогічні науки. – Миколаїв, 2011. Вип. 1.33. – С. 140-143.
8. Мейерхольд В. В. Мейерхольд В. Э. Лекции. 1918-1919 / Тексты подготовлены Н. Н. Панфиловой, Е. П. Перегудовой, З. П. Удальцовой, О. М. Фельдманом. – Москва: ОГИ, 2001. – 280 с.
9. Наторп П. Песталотци : его жизнь и его идеи [пер. с нем. М. А. Энгельгардта] / П. Наторп. – Санкт-Петербург, 1912. – 104 с.
10. Никитин А. Художественная одаренность и ее развитие в детском возрасте : учебное пособие: стандарт третьего поколения / А. Никитин. – Санкт-Петербург : Питер, 2018. – С. 120-125.
11. Овчаренко Н. А. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04 / Н.А.Овчаренко. – Кривий Ріг, 2016. – 340 с.
12. Ожегов С.И. Словарь русского языка: 7000 слов / под ред. Н.Ю.Шведовой; 22-е изд.– Москва: Рус. яз., 1990.–788 с.

13. Розенштейн М. Театральное искусство в педагогической практике / М.Розенштейн. – Харьков : Путь просвещения, 1923. – Т. 29. – № 11-12. – С. 7-11.
14. Станиславский К.С. Работа актёра над собой / К.С.Станиславский.– Москва: Художественная литература, 1938.– 264 с.
15. Стратан-Артишкова Т. Б. Творчо-виконавська підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва : теорія і практика : монографія / Т.Б.Стратан-Артишкова. – Кіровоград, 2014. – 440 с.
16. Чубаров Л. А. Импровизация в искусстве и воспитании / Л.А.Чубаров // Проблемы освоения театральной педагогики в профессионально-педагогической подготовке будущего учителя : материалы Всесоюзной научно-практической конференции / гл. ред. И. Ф. Кривонос. – Полтава, 1991. – С. 104-106.

References

1. Andriichuk N. Pedagogichni umovy vdoskonalennia vykonavskoi maisternosti maibutnoho pedahoha-muzykanta / N. Andriichuk // Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia. – #8 (Ch. 1). – Uman, 2013. – S. 167-172.
2. Verkhovynets V. Vesnianochka. Ihry z pisniamy dlia ditei doshkilnogo viku ta molodshykh shkoliariv / V.Verkhovynets. – Kyiv : Muzychna Ukraina, 1979. – 172 s.
3. Volkova E.V. Proyzvedenye yskusstva v myre khudozhestvennoi kultury / E.V.Volkova.– Moskva: Iskusstvo, 1988.– 129 s.
4. Horbunova N. Teatralizovana diialnist doshkilnykiv / N.Horbunova // Dytiachyi sadok. – 2005. – #38. – S. 4-15.
5. Dychkivska I.M. Osnovy pedahohichnoi innovatyky: navchalnyi posibnyk / I.M. Dychkivska.– Rivne: RLHU, 2001.– S. 123.
6. Doronova T. Razvitie detej v teatralizovanoj deyatel'nosti : pos. dlya vospitatelej / T.Doronova, E. Doronova. – Moskva, 1997. – 27 s.
7. Zub K. K. Khudozhno-tvorcha diialnist maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva / K.K.Zub // Naukovyi visnyk Mykolaivskoho derzhavnogo universytetu imeni V.O. Sukhomlinskoho. Seriiia : Pedahohichni nauky. – Mykolaiv, 2011. Vyp. 1.33. – S. 140-143.
8. Mejerhol'd V. V. Mejerhol'd V. Eh. Lekcii. 1918-1919 / Teksty podgotovleny N. N. Panfilovoj, E. P. Peregudovoj, Z. P. Udal'covoj, O. M. Fel'dmanom. – Moskva: OGI, 2001. – 280 s.
9. Natorp P. Pestalocci : ego zhizn' i ego idei [per. s nem. M. A. EHngel'gardta] / P. Natorp. – Sankt-Peterburg, 1912. – 104 s.
10. Nikitin A. Hudozhestvennaya odarennost' i ee razvitie v detskom vozraste : uchebnoe posobie: standart tret'ego pokoleniya / A. Nikitin. – Sankt-Peterburg : Piter, 2018. – S. 120-125.
11. Ovcharenko N. A. Teoretyko-metodolohichni zasady profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva do vokalno-pedahohichnoi diialnosti : dys. ... dokt. ped. nauk : 13.00.04 / N.A.Ovcharenko. – Kryvyi Rih, 2016. – 340 s.
12. Ozhegov S. I. Slovar' russkogo yazyka : 7000 slov / pod red. N.Yu. Shvedovoj; 22-e izd.– Moskva: Rus. yaz., 1990.– 788 s.
13. Rozenshtejn M. Teatral'noe iskusstvo v pedagogicheskoy praktike / M.Rozenshtejn. – Har'kov : Put' prosveshcheniya, 1923. – Т. 29. – № 11-12. – С. 7-11.
14. Stanislavskij K. S. Rabota aktyora nad soboj / K.S.Stanislavskij. – Moskva : Hudozhestvennaya literatura, 1938. – 264 s.
15. Stratan-Artyshkova T. B. Tvorcho-vykonavska pidhotovka maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva : teoriia i praktyka : monohrafiia / T.B.Stratan-Artyshkova. – Kirovohrad, 2014. – 440 s.
16. Chubarov L. A. Improvizaciya v iskusstve i vospitanii / L.A.Chubarov // Problemy osvoeniya teatral'noj pedagogiki v professional'no-pedagogicheskoy podgotovke budushchego uchytelya : materialy Vsesoyuznoj nauchno-prakticheskoy konferencii / gl. red. I. F. Krivonos. – Poltava, 1991. – S. 104-106.

УДК 378

DOI 10.31652/2415-7872-2018-56-89-95

ТЕНДЕНЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ-КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

І. Г. Герасимова

orcid.org/0000-0001-7000-7652

В. Г. Дерун

orcid.org/0000-0002-0025-9501

Статтю присвячено актуальній проблемі професійної підготовки майбутніх менеджерів-керівників освітніми закладами. Необхідність урахування розвитку теорії і практики менеджменту зумовили аналіз американського і японського досвіду. Зв'язок розвитку менеджменту з процесами, що відбуваються в розвитку суспільства актуалізував проблему гуманізації управлінської діяльності та професійної підготовки майбутніх керівників.

Ключові слова: менеджери-керівники, професійна підготовка, теорія і практика менеджменту, гуманізація професійної діяльності, гуманізація професійної підготовки.